

3. Гиппиус С. В. Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств / Гиппиус С. В. – СПб. : Речь, 2001. – 346 с.
4. Захаров Р. В. Слово о танце / Захаров Р. В. – М., 1977. – 310 с.
5. Кан-Калик В. А. Как овладеть элементами театральной педагогики / В. А. Кан-Калик // Учителю о педагогической технике / [под ред. Л. И. Рувинского]. – М. : Педагогика, 1987. – С. 87–106.
6. Моргун В. Ф. Личность и игра / Моргун В. Ф. // Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя. – Полтава, 1991. – С. 15–17.
7. Новерр Ж.-Ж. Письма о танце и о балетах / Новерр Ж.-Ж. – Л.–М., 1965. – 185 с.
8. Станиславский К. С. Работа над собой в творческом процессе переживания / Станиславский К. С. // Собрание сочинений : [В 8 т.]. – М. : Искусство, 1954. – Т. 2. – 422 с.
9. Луцкая Е. Л. Жизнь в танце/Луцкая Е. Л. – М. : Искусство, 1968. – 136 с.
10. <http://balroom.narod.ru/text/artistizm.html>.
11. <http://dance.stb.ua/news/5054>.
12. <http://www.samara-culture.ru/dance/4/1.php>.

РЕЗЮМЕ

Д. В. Будянський. Педагогічний артистизм преподавателя хореографии.

В статье рассмотрено содержание, структуру, особенности педагогического артистизма преподавателя хореографии. Теоретически обосновано положение о необходимости использования элементов театральной педагогики в процессе подготовки будущего преподавателя хореографии к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: педагогический артистизм, хореография, театральная педагогика, система К.С. Станиславского, танцевальный образ, внутренняя техника, студенческий театр, эмоциональность, способность к перевоплощению, умение создавать творческое самочувствие.

SUMMARY

D. Budynsky. Pedagogical artistry of the teacher of the choreography.

In the article it is considered the content, structure, features of pedagogical artistry of choreography teacher. It is theoretically substantiated the necessity of the usage of theatrical pedagogics elements in the process of future choreography teacher training.

Key words: pedagogical artistry, choreography, theatrical pedagogics, system K. S. Stanislavsky, dancing appearance, internal technique, student theater, emotionality, ability to transformation, ability to create a creative feel.

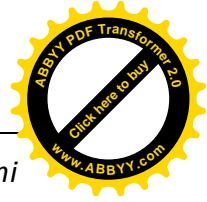
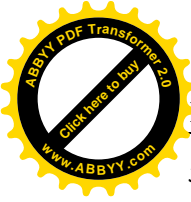
УДК 371.13:78:57.017.5:37.035–057.87

Л. О. Булатова

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОЇ ПАРАДИГМИ

В статті розглянуті питання оновлення змісту професійної підготовки вчительських кадрів мистецьких дисциплін, зокрема вчителя музики, з позиції впровадження гендерного підходу в навчальний процес. Визначені принципові положення, функції, завдання успішної реалізації новітньої концепції та

запропоновані на цій основі умови формування професійної готовності майбутнього вчителя.

Ключові слова: гендерна парадигма, гендерний підхід, професійна готовність, «скритий навчальний план», егалітарні відносини, гендерна свідомість, гендерний аналіз, принципи і умови організації навчання.

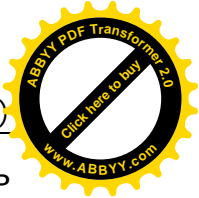
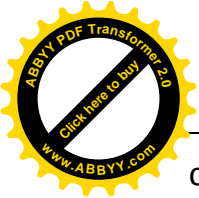
Роль мистецтва у нашому сьогоденні особливо зростає в зв'язку з його інформаційною цінністю, бо інформація як культурна цінність носить глобальний, всеохоплюючий характер і багатою мірою визначає зміст і способи діяльності людини, в тому числі і педагогічної. Інтеграційні процеси ще більше посилили інформаційність і плюралістичність мистецтва, засвідчуючи його трансформацію в бік полістилічності. Це в значній мірі віддзеркалює не тільки певні риси сучасної культури, але й зміни в свідомості особистості людини, що привнесло в неї характеристики поліваріативності, контактності, толерантності, терпимості, партнерства, емпатії.

Мистецтво як своєрідний «код» відкриває шляхи подолання бар'єрів в процесі спілкування з людьми різних культур, дозволяє проникати і розуміти цінності «інших», розширювати межі власної свідомості. Тому з мистецтвом (в тому числі і музичним) пов'язуються сьогодні перспективи гуманізації освіти, успіх якої багатою мірою залежить від особистості вчителя, культури його мислення, професійної позиції, індивідуальних якостей і потреб, чутливості до всього нового, що відбувається в музичному мистецтві та науковому знанні в цілому, тобто його *готовності* реалізувати сучасні прогресивні освітні стратегії.

Постановка проблеми. У зв'язку з цим особливої значимості набуває підготовка вчительських кадрів з мистецьких дисциплін, формування їх готовності до впровадження нової культури мислення, знань, моральних орієнтирів, створення нової системи взаємовідносин.

Перспективи оновлення і модернізації професійної підготовки вчителя музики як представника мистецької спільноти ми пов'язуємо з новітніми тенденціями, які відбуваються в царині наукового знання, нестандартними підходами до завдань і мети вузівської підготовки. Вони зумовлені новими егалітарними підходами до стосунків між чоловіком і жінкою, новим культурним досвідом і альтернативними освітніми практиками; переосмисленням існуючих традиційних підходів до розвитку і становлення особистості та впливів на її свідомість соціальних ідеалів і норм; особливостями входження чоловіка і жінки в педагогічну професію, а також формування їх професійних потреб і цінностей в контексті сучасної *гендерної ідеології*.

Гендерний підхід не лише вписується в царину творчих пошуків філософії освіти, але й збагачує її. Освіта – це, перш за все, лабораторія, де філософські концепції втілюються і тестуються (Дж. Дьюї). А втілення і реалізація нових ідей зумовлює корекцію «міопії» як минулого, так і

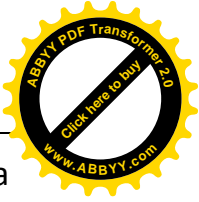
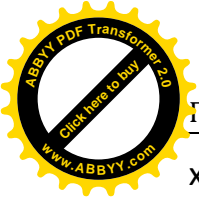

сучасного. Такою «міопією» є так звана «гендерна сліпота» – нездатність адекватно оцінити внесок обох статей (особливо жінок) до історії культури, схильність редукувати досягнення чоловіків та жінок як досягнення «людини» взагалі, тенденція виправдовувати гендерні відмінності статевими [1, 7]. До того ж, на себе звертає увагу феномен «відчуження» знання, як показник незадовільного стану мистецької освіти. «Відчуження» є результатом комбінації різних чинників: сприйняття освіти лише як кінцевого результату, а не як тривалого процесу; переважання авторитарних методів викладання; відсутність ініціативи з боку викладачів щодо привнесення в аудиторію нової інформації; пасивність студентів у сприйнятті предмета, оскільки вони не бачать можливості використання отриманої інформації у своїх майбутніх планах; деперсоналізовані форми контролю, які вимагають головним чином відтворення набутих знань [1, 223].

Аналіз актуальних досліджень. Не зважаючи на існуючі проблеми впровадження гендерного знання в освітню практику [5,70], науковці все активніше звертаються до вивчення різних аспектів професійної підготовки сучасного вчителя з позиції гендерного підходу (Т. В. Бондар, Т. В. Говорун, Т. П. Голованова, О. М. Кікінежді, І. С. Кльоціна, В. П. Кравець, О. А. Луценко, О. М. Любарська, Н. В. Нагорна, Т. Ю. Осипова, О. Г. Прокопчик, О. С. Цокур, Л. В. Штильова та ін.). Авторами підкреслюється важливість і необхідність розвитку гендерної свідомості і компетентності майбутнього вчителя, висвітлюються важливі аспекти відтворення професійної ідентичності, особистісно-професійних установок та якостей на основі гендерної методології, здійснення гендерної експертизи змісту, форм і методів організації всіх напрямків педагогічної підготовки та формування на цій основі готовності майбутнього вчителя з позиції гендерно-компетентної особистості творчо вирішувати завдання професійної діяльності.

Гендерна концепція стала сьогодні досить актуальною і для мистецької освітньої практики, внаслідок того, що гендерне знання відкриває широкі можливості збагачення художнього пізнання та культурного досвіду кожної статі. Такі перспективи, на нашу думку, обумовлені можливістю усвідомлення майбутнім фахівцем механізмів конструювання емоційних станів та відношень чоловіка і жінки до змісту і суті мистецтва, особливостей сприйняття ними музичних творів, виявлення адекватних умов та форм творчого самовираження суб'єктів (чоловіка і жінки) навчання, способів відновлення та корекції їх емоційно-почуттєвої сфери та етико-естетичних переваг.

Ґрунтуючись на дослідженнях гендерологів, можна стверджувати, що озброєння майбутнього вчителя знаннями про гендерні відмінності становлення і розвитку особистості дитини дозволить йому більш доцільно і обґрунтовано використовувати індивідуальний підхід в організації її

художньо-пізнавальної і творчої діяльності, сприяти розширенню кола морально-естетичних почуттів учнів. Студент має можливість завдяки гендерному підходу усвідомити, що відмінності емоційно-образного сприйняття хлопців і дівчат, наявність різних варіантів інтерпретації музичних текстів та ставлення до художньої цінності і виховної сутності мистецького твору обумовлені не лише психолого-фізіологічною природою цих явищ, а й соціальною складовою в розвитку особистості.

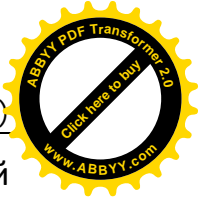
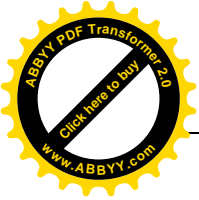
Отже, впровадження гендерного знання в навчально-виховний процес, переосмислення і аналіз змісту музичної освіти з позицій гендерної парадигми має стати однією з необхідних складових в структурі професійної готовності майбутніх фахівців. Ми впевнені в необхідності, *по-перше*, переглянути традиційні програми і навчальні процеси так, щоб вони відображали інтереси та потреби жінки і чоловіка, сприяли формуванню нових гуманістичних цінностей і егалітарної свідомості суб'єктів навчання, активізували потребу розуміння суті і значення художніх напрямів, стилів, образів у відтворенні картини світу через призму чоловічого і жіночого бачення в певному історико-культурному контексті.

По-друге, впровадження гендерної концепції в якості базисної основи процесу формування професійної готовності майбутнього вчителя музики на основі оновлення технологічного забезпечення навчального процесу, яке, з одного боку, сприяло б усвідомленню суті теоретико-методологічних засад гендерного підходу, їх значимості для аналізу соціальних, культурних, мистецьких явищ та ідей, а з другого – опануванню гендерним знанням на рівні професійної і методичної діяльності, що проявляється в умінні з позиції гендерного підходу аналізувати і проектувати освітній потенціал конкретного навчального предмету, заняття, педагогічної взаємодії тощо.

По-третьє, збагачення професійної підготовки новими формами і методами, технологіями навчання і виховання. З огляду на специфіку нового знання, найбільш ефективними можуть стати рольові і ділові ігри, методи саморегуляції і самодіагностики, діалог культур, особистісно-орієнтовані технології, позитивні комунікативні ситуації, бінарні педагогічні завдання, діалогізація освітнього процесу, тренінги.

Мета статті. Все це спонукало нас розглянути перспективи оновлення професійної підготовки майбутнього вчителя музики з позиції *гендерної парадигми*, окреслити принципові положення та умови формування його готовності до виконання професійних ролей і функцій.

Гендерна парадигма в освіті виходить з того, що освітня система як одна з базових інституцій та існуючі в її рамках освітні заклади відбивають гендерну стратифікацію суспільства і культури в цілому, демонструючи на своєму прикладі нерівний статус жінок і чоловіків.

У мистецтві гендерні репрезентації виявляються в культурно-художній інтерпретації людського розвитку та навколишнього середовища через гендерне самовираження у видах та жанрах мистецтва художника-жінки або чоловіка, їх роль і участь у соціокультурному процесі [2,59].

Ми стаємо на позиції, що *гендерне знання* дає можливість не тільки повному інтерпретувати музичні тексти і висвітлити механізми відтворення художньо-естетичних цінностей мистецької практики в свідомості індивідів різної статі, пояснити вплив соціалізації на формування їх культурної і професійної ідентичності, але й сприяє залученню численних референцій, що складають різні культурні коди, досвіди й мови (Генрі Жиру). Виховання студентів, в зв'язку з цим, має стати таким, що б вони могли читати ці коди історично і критично, одночасно виявляючи обмеження тих кодів, які вони використовують для конструювання власних наративів та історій [1,82].

Цінність цих знань у формуванні професійної готовності майбутніх спеціалістів обумовлена, на нашу думку, єдністю їх суб'єктивної (досвід людини, який забезпечує певний рівень пізнання на інтелектуальному, чуттєвому і інтуїтивному рівнях) і об'єктивної (суспільні очікування, що формують і корегують сутність особистого досвіду людини, характер її відносин і ставлень до себе, майбутньої професійної діяльності, культурних явищ, змісту мистецьких творів та їх образів) компоненти.

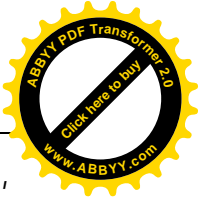
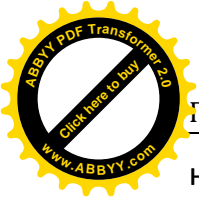
З метою виявлення оптимальних умов формування готовності вчителя музики до професійної діяльності розглянемо більш детально структуру професійної готовності з позиції заявленого нами гендерного підходу та окреслимо можливі шляхи удосконалення змісту професійної підготовки сучасного вчителя.

Виклад основного матеріалу. Проблема готовності є предметом вивчення багатьох дослідників сучасної педагогічної та психологічної науки. Загальним проблемам готовності до практичної діяльності присвячені праці А. М. Алексюка, В. І. Бондаря, К. М. Дурай-Новакової, І. А. Зязюна, Н. В. Кузьміної, О. Г. Мороза, М. І. Шкіля, в яких розкривається сутність поняття «готовність», обґрунтовуються її структурні компоненти, аналізуються якісні характеристики особистості вчителя та способи організації діяльності.

Науковці відмічають, що ядро готовності становлять психічні процеси і властивості, які є фундаментом якостей особистості. Зміст готовності складають інтегральні характеристики особистості, що включають в себе інтелектуальні, емоційні і вольові властивості, професійно-моральні переконання, потреби, звички, знання, вміння і навички, педагогічні здібності.

У науковій літературі [3, 26] серед головних складових професійної готовності виділяють такі як: психологічна готовність (сформована спрямованість на педагогічну діяльність, установка на роботу в школі),

науково-теоретична готовність (наявність необхідного обсягу педагогічних, психологічних, соціальних знань, необхідних для компетентної педагогічної діяльності), практична готовність (наявність сформованих на належному рівні професійних знань і умінь), психофізіологічна готовність (наявність відповідних передумов для оволодіння педагогічною діяльністю, сформованість професійно значущих якостей), фізична готовність (відповідність стану здоров'я та фізичного розвитку вимогам педагогічної діяльності та професійної працездатності).

Слід звернути увагу, що формування практично всіх аспектів готовності майбутнього спеціаліста обумовлене не тільки внутрішніми, але й зовнішніми факторами – існуючими нормами та очікуваннями соціокультурного середовища, що особливо важливо у визначенні гендерної складової професійної готовності.

В галузі музичної підготовки проблема готовності майбутнього вчителя до професії пов'язується з формуванням педагогічної культури майбутнього фахівця (М. М. Букач), професійно-педагогічною спрямованістю (К. С. Тюребаєва), професійною адаптацією (Л. О. Булатова), професійною орієнтацією (Г. С. Кожевников), розвитком професійних інтересів (Г. В. Яковлева), творчими здібностями (Л. А. Ісаєва), дослідницькими вміннями (Л. М. Пічугіна) тощо.

Автори наголошують на необхідності глибоких теоретичних знань, практичних умінь та навичок, певних особистісних якостях майбутніх вчителів, їх активної позиції, яка великою мірою залежить від системи його мотивів, ставлення до завдань, змісту, мети діяльності, зумовлених багатю мірою цінностями та вимогами соціального мікросередовища, суспільної політики в цілому.

Таким чином, розглядаючи феномен готовності як складне, цілісне утворення, динамічне явище, *систему* важливо наголосити на взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів її функціонування, яка забезпечує дієвий стан суб'єкта, його професійну адаптованість у конкретних умовах.

Дана структура, представлена нами єдністю *компонентів*, зміст і рівень сформованості яких стануть визначальними у професійному зростанні особистості студента та успіху його входження в професійну діяльність:

мотиваційний (позитивне ставлення до музично-педагогічної діяльності і її змісту; усвідомлення цінності педагогічної професії у формуванні егалітарної свідомості учнів; установка на роботу в школі; потреба і здатність до вільного від гендерних стереотипів спілкування з дітьми, оскільки відмінне ставлення до учнів в залежності від їх статі може виробити в них такі гендерно-диференційовані навички і уявлення про себе і культурні цінності, які в майбутньому стримуватимуть їх потенційні можливості);

пізнавально-діяльнісний (знання про сутність професії; розуміння

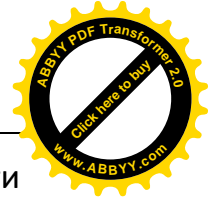
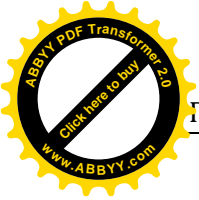
особливостей входження в неї чоловіка і жінки; усвідомлення специфіки музично-педагогічної діяльності і механізмів сприйняття мистецьких творів індивідами різної статі; уміння творчо вирішувати поставленні завдання, що спрямовані на розвиток кожного індивіда не за статтю, а за його здібностями, задатками, актуальними потребами);

емоційно-вольовий (самоконтроль, самообілізація на певний вид діяльності та на подолання труднощів, враховуючи сучасні дослідження відмінностей хлопців і дівчат в учбово-пізнавальних інтересах, мотивації до занять; активна професійна позиція, що базується на ідеалах паритетної взаємодії; потреба у вільному, не підвладному стереотипам, самовираженні в професійній діяльності);

оціночно-корегуючий (вміння аналізувати та оцінювати власну педагогічну діяльність, її результати, корегувати свої дії в конкретній ситуації на основі гендерної стратегії, здійснювати гендерну експертизу творів мистецтва, аналізувати характер впливу і способи трансляції традиційних стереотипів та знання механізмів їх нівелювання, творче виконання професійних функцій, потреба у самовдосконаленні, толерантне ставлення до альтернативних освітніх практик, коректність оціночних суджень і поведінки).

Розглянута структура і зміст компонентів професійної готовності майбутнього вчителя спрямована на реалізацію *нової сутності* професійної підготовки і особистісних якостей, серед яких слід виділити: 1) *гендерну компетентність* (уявлення студентів про соціокультурну природу міжстатевих відношень, знання про історичне і культурне різноманіття гендерних систем і гендерних ідеалів «чоловічого і жіночого» в соціумі, педагогічній спадщині і мистецтві у різних народів в різні епохи); 2) *гендерну толерантність* (здатність індивіда до співпраці між статями в межах своєї і інших гендерних групах на основі егалітарних цінностей, дотримання партнерського стилю відносин з оточуючими, коректне виявлення особистих почуттів і відношення до альтернативних культурних і мистецьких практик); 3) *гендерну сензитивність* (здатність студента сприймати «скритий гендерний текст» в культурних явищах, змісті і ідеях мистецьких творів та повсякденній практиці; реагувати на різні прояви дискримінації за статтю в мові, формах та способах організації і характері співпраці в навчально-виховному процесі, особливостях презентації різних видів мистецтва, поведінці оточуючих; здатність сприймати і розуміти гендерні аспекти самовираження іншої людини) (адаптовано за Л. Штильовою [4, 172–174]).

Серед ключових *принципів*, здатних забезпечити реалізацію гендерного підходу в навчально-виховному процесі формування професійної готовності слід виділити такі як:

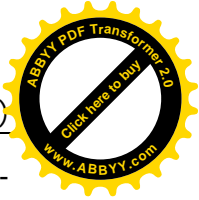
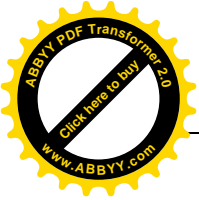

- принцип гендерної нейтральності, який дозволяє діагностувати гендерні відмінності і оптимізувати організацію навчально-виховного процесу;
- принцип індивідуальності і особистісної цілеспрямованості, який забезпечує збереження неповторності, оригінальності суб'єкта навчання, урахування його особливостей, музично-естетичного досвіду, особистих навчальних цілей. Він забезпечує розвиток таких особистісних складових, як «Я-концепція», мотиваційна і емоційна сфери особистості;
- принцип міждисциплінарної основи навчання, який забезпечує цілісність сприйняття культурної реальності через призму діалогу соціокультурних статевих відносин;
- принцип теоретичного і методологічного плюралізму, що базується на розумінні і визнанні багатогранності культурного, музичного та чуттєвого досвіду різних суб'єктів;
- принцип єдності теорії і практики, як основи усвідомленого пізнання дійсності і художньої картини віту через актуалізацію інтелектуального, чуттєвого та інтуїтивного рівнів свідомості і досвіду;
- принцип діалогічності, як основи розвитку якостей: емпатії, толерантності, партнерства, здатності до компромісу;
- принцип освітньої рефлексії, як основи самопізнання, самокорекції, оціночної діяльності індивіда;

Указані принципові положення активізують ряд *функцій* професійної підготовки вчителя, яка стимулює відтворення гендерних ідей і цінностей в свідомості суб'єктів:

- *інформативну* (забезпечення гендерним знанням про специфіку і механізми соціалізації індивідів різної статі, формування гендерних стереотипів, вивчення і аналіз культурних складових статі, особливостей мотивації навчальної діяльності та музично-естетичного сприйняття, конструювання паритетних взаємовідносин, аналіз джерел деформації художнього сприйняття і спілкування в системах: «людина-культура», «людина-мистецтво», «людина-художній образ», «людина-людина»);
- *дослідницьку* (виявлення і аналіз домінуючих уявлень про соціокультурні ролі чоловіка і жінки та їх відтворення в семантиці і художніх образах різних видів мистецтва, характеру впливів «емоційно-почуттєвих кодів» на гендерну ідентичність індивідів, формування і розвиток характерних рис творчої свідомості суб'єктів навчання);
- *навчально-корегуючу* (опанування навичками естетико-пізнавальної і творчої діяльності, комунікації вільної від негативних стереотипів міжособистісного спілкування, засвоєння альтернативних форм спілкування з мистецтвом (на рівні «внутрішнього» і «зовнішнього» діалогу), створення нової системи взаємовідносин в приватній і професійній сферах як основи особистісної самореалізації учасників освітнього процесу);

– *соціалізуючу* (на основі вивчення і аналізу особистісного музично-естетичного досвіду та культурних практик корекція і досягнення позитивних змін у художньому сприйнятті і свідомості індивідів, усвідомлення ними можливості варіативності культурних гендерних проявів, ціннісних ставлень, позитивних установок, як основи формування самоповаги, особистісної відповідальності, уміння «виразити себе» в творчості);

– *світоглядну* (впровадження нових цінностей таких як Любов, Краса, Емпатія, Довіра, Відповідальність, ідей «мирного співіснування», духовно-емоційного ставлення до світу як на особистісному рівні, так і загальнолюдському, прийняття як традиційних, так і альтернативних егалітарних художньо-культурних ідеалів).

Зазначимо, що реалізація гендерного підходу в процесі формування професійної готовності майбутнього вчителя музики потребує вирішення ряду *завдань*, серед яких можна виділити наступні:

– модернізація навчального середовища, включаючи «скритий навчальний план», на основі гендерної експертизи і аналізу. Нівелювання гендерних стереотипів, які обмежують розвиток особистості в процесі навчання, стримують свободу вибору навчальної (професійної) стратегії, спілкування з мистецтвом і оточуючими;

– інтеграція в зміст навчання і виховання студентів сучасних наукових знань про природу соціостатевих відмінностей, мультикультурного різноманіття в поведінці жінок і чоловіків, особливостей сприйняття, обробки і використання інформації в навчальній (професійній) діяльності;

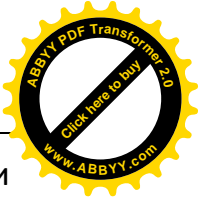
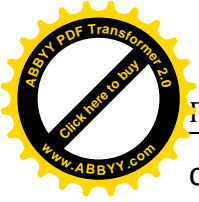
– гуманізація педагогічної взаємодії: залучення студентів до спілкування в учбовій і поза навчальній діяльності на паритетних засадах, поваги до індивідуальності і свободи самовираження;

– створення навчально-виховних ситуацій, що потребують критичного мислення, аналізу і оцінки існуючих педагогічних (соціальних, культурних, мистецьких, художніх) явищ з позиції виявлення гендерних стереотипів;

– навчання студентів основам гендерного аналізу освітнього середовища і культурного оточення, змісту навчальних дисциплін, художніх образів і ідеалів мистецьких творів;

– формування активної життєвої і професійної позиції в питаннях подолання любых форм дискримінації за ознакою статі (адаптовано за Л. Штильовою [4, 180]).

Важливо визнати, що значну роль в формуванні когнітивного аспекту професійної готовності майбутнього вчителя музики, його гендерної свідомості відіграють міжпредметні зв'язки. Вивчення музики, історії, літератури, образотворчого мистецтва з точки зору гендерного підходу допомагає

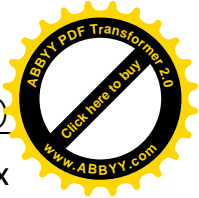
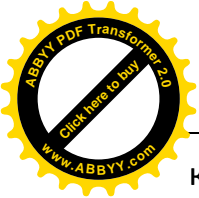
студентам зрозуміти, як в історичному контексті склалися певні типи гендерних відношень, яким чином конструювалася жіноча і чоловіча свідомість, естетичні ідеали і етичні уявлення, як в мистецьких творах виявляється рефлексивне ставлення к патріархальним художнім практикам самих авторів, через які художньо-виразні засоби, тематику творів, стилістичні особливості відтворювалися емоційні стани і почуття – тобто як демонструвалися механізми закріплення і способи трансляції гендерних стереотипів в культурі (в тому числі і музичній). До того ж суттєвим є, по-перше й те, як мистецький твір виражає і представляє досвід чоловіка і жінки, розкриває їх чуттєвість, а, по-друге, яким способом комунікації з аудиторією він є.

Таким чином, активізація інтелектуальної сфери здійснюється в єдності з забезпеченням позитивного емоційного переживання від спілкування з художніми образами під час сприйняття творів мистецтва, усвідомлення їх етико-естетичних ідей. Прийняття нових цінностей студентом відбувається на основі аналізу особистого досвіду, співставлення його з історичними і сучасними практиками, що в подальшому може сприяти перебудові внутрішнього світу майбутнього вчителя і закріпитися на рівні його особистих переконань.

Поряд з цим, суттєвим моментом формування гендерної свідомості як важливої складової професійної готовності майбутнього вчителя в процесі вузівської підготовки є сфера практичних дій студентів. В цьому аспекті, як свідчить наш власний досвід, доцільні тренінгові технології у освоєнні методики побудови бесід, діалогу, дискусії, дебатів, виховних ситуацій; аналіз змісту, морально-естетичного навантаження музичних творів і їх героїв на свідомість слухача; самостійні дослідження студентів динаміки розвитку чоловічих і жіночих образів на прикладі творів різних епох, культур, стилів.

Можна з переконаністю відмітити, що головне у використанні різних технологій і методів це не їх різноманіття, а *нова сутність ідей та змісту впливів*, які здійснюються за їх допомогою і певних організаційно-методичних умов їх застосування. Саме нове наповнення форм і способів організації навчальної взаємодії відкриває шлях до партнерства студентів і викладачів, їх зацікавленості у обміні думками, демократичних стосунків між членами співпраці, активного залучення в навчальний процес всіх студентів, їх особистого досвіду, спостережень, ідей, сприяє подоланню «відчуження знань» і водночас є основою гендерного підходу у формуванні готовності студента до виконання професійних обов'язків з позицій гендерної стратегії.

Висновки. Вивчення сучасного наукового та практичного досвіду дозволило нам зробити висновки про можливість оновлення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя і досягнення позитивних змін у формуванні його професійної готовності при забезпеченні наступних умов: 1) презентації в змісті професійної освіти ідей соціокультурного

конструювання гендерних відмінностей; 2) пропаганди цінностей егалітарних відносин між статями для професійно-педагогічної діяльності та успішної перебудови на гуманістичних засадах внутрішнього світу майбутнього спеціаліста; 3) спрямованості навчально-виховних завдань на формування гендерної коректності оціночних суджень та поведінки майбутнього вчителя; 4) забезпечення студентів знаннями особливостей сприйняття мистецьких творів індивідами різної статі; 5) озброєння майбутнього вчителя навичками здійснення гендерної експертизи і аналізу механізмів і способів трансляції традиційних стереотипів як через твори мистецтва, так і певний характер організації навчальної взаємодії і спілкування; 6) подолання «відчуження» знань та орієнтація на створення контекстуалізованого та індивідуалізованого змісту освіти (І. Предборська.); 7) стимулювання і розвиток потреб та здатності до нівелювання наслідків негативного впливу «скритого навчального плану» на свідомість учнівської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна педагогіка: хрестоматія; [перекл. з англ. В. Гайденко, А. Предборської] / за ред. Вікторії Гайденко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 313 с.
2. Мельник Т. 50/50: Сучасне гендерне мислення: словник / Т. Мельник, Л. Кобилянська. – К. : К.І.С., 2005. – 280 с.
3. Слостенин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В.А.Слостенин.–М.: Просвещение, 1976.–156с.
4. Штылева Л.В. Фактор пола в образовании: гендерный подход и анализ / Л. В. Штылева. – М.: ПЕР СЭ, 2008. – 316 с.
5. Штылева Л.В. Методические условия проектирования эффективного гендерного образования педагогов /Л.В.Штылева // Гендерное образование в системе высшей и средней школы: состояние и перспективы: материалы лекций международной научно-практической конференции. – Иваново, 2003. – С. 70–77.

РЕЗЮМЕ

Л.А. Булатова. Проблема формирования профессиональной готовности будущего учителя музыки в контексте гендерной парадигмы.

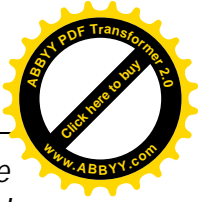
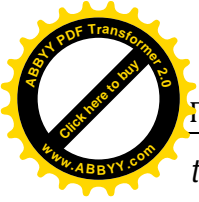
В статье рассмотрены вопросы обновления содержания профессиональной подготовки учительских кадров, в частности учителя музыки, с позиции внедрения гендерного подхода в учебный процесс. Определены принципиальные положения, функции, задачи успешной реализации новейшей концепции и предложены на этой основе условия формирования профессиональной готовности будущего учителя.

Ключевые слова: гендерная парадигма, гендерный подход, профессиональная готовность, «скрытый учебный план», эгалитарные отношения, гендерное сознание, гендерный анализ, принципы и условия организации обучения.

SUMMARY

L.Bulatova. The problem of formation of professional preparedness of the future teachers of music in the context of gender paradigms.

The paper deals with updating the content of vocational teacher training, particularly

teachers of music, from the perspective of gender hike in the learning process. Identified the principal regulations, functions, tasks, successful implementation of advanced concepts and proposed on this basis, conditions for the formation of professional readiness of future teachers.

Key words: the gender paradigm, gender approach, professional commitment, a «hidden curriculum», egalitarian relationships, gender awareness, gender analysis, principles and conditions for training.

УДК [378.147+37.013.43]:78

В. В. Григор'єва

Бердянський державний педагогічний університет

ЗМІСТОВІ ТА СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті обґрунтовано необхідність формування у майбутніх учителів музики художньо-педагогічної культури як інтегральної якості особистості. Відзначено роль мистецтва з його поліфункціональним та культуротворчим впливом у процесі гуманістичної спрямованості особистості майбутнього спеціаліста та формування його естетичного тезауруса. Запропоновано структуру зазначеного феномену, що складається із трьох компонентів – аксіологічного, технологічного та індивідуально-творчого.

Ключові слова: *учитель музики, художньо-педагогічна культура, професіоналізм учителя, гуманістичний потенціал мистецтва.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення національної системи освіти в Україні значно актуалізується проблема професійної підготовки майбутніх педагогів, здатних сприймати, розуміти і створювати матеріальні й духовні цінності.

Перехід суспільства до ринкової економіки визначив появу ринку праці з його досить високими вимогами до рівня кваліфікації педагогічних кадрів. Це положення загострює проблему підготовки конкурентоспроможних фахівців, але не знижує вимог до їх загальної, професійної та художньо-естетичної культури. Саме у змісті діяльності педагога закладені значні потенційні можливості для виховання культурної особистості. Учитель, якому притаманні культурні якості особистості, найбільш конкурентоспроможний на освітньому ринку праці. Отже, нові тенденції інтелектуального й духовного відродження суспільства зумовлюють необхідність у підготовці висококваліфікованих фахівців, зокрема вчителів музики, професіоналізм яких відповідає потребам сучасної школи.

Важливість розв'язання цієї проблеми обґрунтовується положеннями Національної доктрини розвитку освіти, Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття), «Концепції національного виховання», «Концепції громадянської освіти в Україні», в яких достатньо чітко сформульовані основні завдання: підготовка нової генерації педагогічних кадрів; підвищення їх професійного і загальнокультурного рівня; відтворення